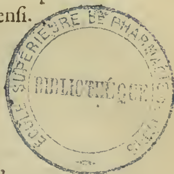
DE RECTA ET VERA RATIONE PROGIGNENDI Lapidis Philoſophici, ſeu ſalis argentifici & aurifici Dilucida & compendioſa explicatio.

Ad Illuſtriſsimum Principem dei gratia Electorem ſancti Romani imperij, Archiepiſcopum Colonienſem, Epiſcopum Leodienſem.

Authore Gaſtone Claueo ſubpræſide particulari Niuernenſi.

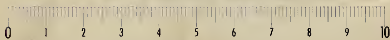

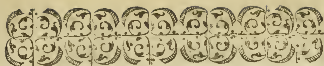

NIVERNIS,

Ex officina Petri Rouſsin Typographi D. Ducis Niuernenſis & Rethelenſis.

M. D. XCII.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ILLVSTRISSIMO

ET SERENISSIMO PRINCIPI ERNEST, DEI GRAtia electo & confirmato Coloniæ Archiepiſcopo, ſancti Romani Imperij in Italia Archicancellario, & Principi & electo & confirmato, Epiſcopo Leodienſi, Heldiſchein, & Freiſinguiæ, Poſtulatore Munſter, Adminiſtratore Stauelot, Comiti Palatino Rhenenſi, Duci vtriuſque Bauierij, Vueſphalæ, Duci Bouillonenſi, Marquiſo Franchinon, Comiti Fouqre & Horne, ſuæque Celſitudini, Gaſton Duclo ſubpræſes particularis in foro Niuernenſi fœlicitatē peroptat.

Idemus præ oculis, & habemus in manibus, Princeps illuſtrißime, magnifica opera marmorea à ſeruo tuo domeſtico, tibi-

que obſequentißimo & ciue vrbis tuæ Leodië ſis ſculptore & Architectore excellentißimo Thoma Toleto conſtructa. Opera, inquam, omnium generum & diuerſorum colorum marmorum, quæ tua ex patria Leodienſi huc aduecta ſunt. Nec recuſauit Toletus venia petita & iuſſu tuo hiſce calamitoſis temporibus in Gallia æſtuantibus innumeris ſeſe obijcere periculis, cum iter conficeret, vt Principibus noſtris Illuſtriſsimis ducibuſque Niuernenſibus tibique parentibus in his operibus conſtruendis inſeruiret. Qua in re cum eorum excellentiæ gratißimam rem feceris, non minori cum voluptate eorum deſiderio à Toleto ſatisfactum eſt. Dici enim non poteſt, quanta animi lætitia expleti ſint operi iam plures ante annos inchoato extremam manum impoſitam vidiſ-

se ab eo, inquam, qui tibi seruus est obsequentissimus, Atque eò magis, quò ea, quæ vix intra quinque lustra sperare ~~non~~ potuissent, tam ingeniosè, tantaque omnium admiratione & diligentia intra biennium expleuerit, vt præstantius quidquam conspici nō possit. Altare in æde diui Cirici ecclesiæ huiusce vrbis Niuernensis, cathedrali mira arte marmoreo opere adornauit: Nec minori arte pilis & columnis marmoreis oratoriam stationem illustrissimorum ducum nostrorum in proximo positam construxit: Statuas & imagines eorundem marmoreas ab antecessore sculptore inchoatas perfecit, & super eandem stationem oratoriam locauit: Sed & alia recèns exculpsit. Tāta arte omnia hæc confecta, vt qui cōspexere, nulla sculptorum opera in om-

nibus Galliæ templis ecclesiasticis sed nec in longinquis alijs regionibus opulẽtiora, speciosa magis, aut pretiosa, aut ingeniosè sculpta vidisse se palam profiteantur. Quocirca vt artificis adeò ingeniosi maximaque laude digni memoria posteris relinqueretur, iusserunt Principes & Duces nostri illustrißimi nomen Thomæ Toleti ijsdem operibus marmoreis insculpi. Huiusce tam excellentis ornatus & decoris in ecclesia nostra cathedrali Niuernensi non solùm Duces nostri Illustrißimi tibi gratiam habituri sunt, Princeps Illustrissime, sed tota hæc prouincia dignas & meritas laudes nusquàm celsitudini tuæ sufficientes referre poterit, cuius beneficio homine potiti sumus adeo raro & experto in ea arte quā profitetur, vt vix alter toto orbe reperiatur. Illius sanè fa-

ma & celebris existimatio non solùm in proximis sed & longinquis Prouincijs adeò percrebuit, vt à quampluribus viris illustribus accersitus sit, qui tamen reditum ad tuam celsitudinem singulis momentis anhelans, vt tuis iussis obsecundet, obstringere se cuiquam semper recusauit. Virum hunc Toletum tuum, cum primùm huc appulisset, conueni, cuius admirãdum ingenium cum ex operibus oculis subiectis agnouissem, melioribus moribus à natura dotatum expertus sum. Cum nemine vsquam obiurgare, nullius existimationi conuitiosè detrahere, omnibus obsequiosum & amicissimum se præstare, & ijs immunem esse acclamationibus, quibus nõ sine contumelijs & blasphemijs plenique huiuscemodi hominum, qui manuum opera victum sibi comparant,

vti ſolent. De illius vita & morum probitate plura nõ dicam, ipſi enim celſitudini tuæ à multis temporibus, Princeps illuſtriſſime, cogniti, nobis ignoti non ſunt. Sed vt ad hominis ingenium redeam, cum paucos poſt dies huc appuliſſet, & familiariter cum eo conueniſſem, ratus fui aliquid eum de Chryſopœia ſubodoratum. Itaque ſciſcitatus ab illo itane in conficiendo illo philoſophorum lapide ingenioſus eſſet, vt in ſculpendis & expoliendis marmoreis lapidibus, reſpondit modeſtè, ſe tanti ſecreti ignarum, ſutori vltra crepidam progrediendum non eſſe, ſed Principis excellentiſſimi ſeruum eſſe obſequentiſſimum, qui hiſce rebus delectaretur, qui viros pios & probos ſuſpiceret & amaret, improbos & impoſtores odio proſequeretur. Celſitudinis tuæ verba fa-

ciens ex ea audiisse vidisse se ter proiectionem pulueris aurifici à quibusdam, quorum alter alteri incognitus esset, factam in argētum viuum, quod in aurum verißimum mutatum fuisset, idque coram eadem tuà celsitudine. Hoc idem vidisse se actum in tua ciuitate Leodiensi identidem asseuerauit. Testimonium tuum, Princeps illustrißime, fidem certißimam facit non omnino fabulosa esse, quæ de eo Lapide Philosophico antiquitus scripta sunt, nunc etiam referuntur. Cum autem Toletus virtutem tuam eximiam atque admirandas animi tui dotes laudaret, satis autem laudare non poterat, nihilque aliud exoptaret quàm reditum ad tuam celsitudinem, cui vitam suam omnēque obsequium deuoueret, putaui eandem celsitudinem tuam æqua &

beneuola mēte accepturam, si quod partim vidi, partim quid de eo puluere aurifico sentio, nomini tuo dicarem. Sanè hæc, quantulacunque sint, prælo cōmittere nisi post obitum meum primò decreueram. Verùm singularis beneuolētia tua erga literarum secretiorum amantißimos, virtus & celsitudo tua, obsequium qualecunque meum quòd eidem offero, & amicitia quam cum Toleto ex sympathia quadam naturali inij, me cōpulerunt, vt hæc scriberem. Quæ tametsi prælo excusa sint, omniū præter celsitudinis tuæ obtutum & oculos effigient. Tanta enim misteria irrisoribus, impijs & indignis impertiri nefas est. Ferè omnia quæ verè hac de re proferri possunt, sine arrogantia dixerim, perspicuè declarasse me puto. Vnica est totius arcani clauis, quā

fidei Toleti commiſi, ſine qua tam admirandi ſecreti ſeraturæ aperiri non poterunt. Ipſa eſt cauſa efficiens, ſcilicet fornax, quæ æquabilitatem caloris & conuenientis præſtare poßit. Illam manibus proprijs meo conſilio conſtruxit, & ad modum caloris ſolaris in inferiora reflexi. Illius vires & effectus certißimos experientia didicimus. Hanc nullus, vt opinor tanta nec tam facili arte conſtruxit. Totam vim in igne iacere puto in horum inanimorum corporum miſtione. Ex ignoratione æquabilitatis illius ferè omnes metam optatam non attigere, nec attingent. Hanc igitur fornacem Toletus verbis aut pictura non deſcribet aut pinget, ſed re ipſa demonſtrabit: Quædam etiam quæ oculis vidit non contemnenda, quæ in vulgus profun-

dere pernitiosum existimaui. Interim Princeps illustrißime labores hos meos æquo animo amplectere.

Niuernis apud Ligerim Calendis Aprilis.

1592.

DE RECTA ET VERA RATIONE PROGIGNENDI Lapidis Philoſophici, ſeu ſalis argentifici & aurifici Dilucida & compendioſa explicatio.

Atis, vt opinor, diſputatum eſt à nobis in vtramque partem in Apologia uoſtra, Argyropœia & Chryſopœia eſſet ars vera necne. Præterea euidentiſsimis rationibus & demonſtrationibus confirmatum eſt materiam argento & auro proximam ſiue ſemen auri aut quod ſeminis argentei aut aurei vicem gerit, eſſe argentum viuum tam vulgare quàm

quod reliquis corporibus metallicis inest, quodque sola egeat perfectione à causa efficiente & perficiente in Argyropœia & Chrysopœia. Hanc autem causam efficientem præcipuam diximus esse Argyrogoniam & Chrysogoniam, ignem verò externum, adiutricẽ. Sed perfunctoriè quidem de vtraque causa efficiente à nobis est disceptatũ.

Propositio. Cùm autem Argyrogonia & Chrysogonia vt causa efficiens præcipua præstantior & nobilior sit materiã, quam informat, & perficit, nec illam natura perfecerit, sed tãtùm inchoatã reliquerit, quam vt ipsa eadem perficiat artificis manum veluti ministram expectat, de illa, inquam, luculentiùs disserere & definire quàm in Apologia apud me constitutum est, vt stipulationi à me sponte cõtractæ sub finem eiusdem Apologiæ aliqua ex parte satisfaciã. Hoc autem eò libentiùs aggredior, quòd videam plerosque labores multos atque infinitos non sine magnis sumptibus impendere experiendo quæ passim & vt plurimùm sine ratione scriptis tradi-

ta ſunt ab his,qui artem hanc profitentur,& tandem ex tantis laboribus nihil aliud quàm verſuram facere. Quorum omniũ me miſeret, eoſque à via aberrãtes in rectã reuocare officioſum eſſe putaui. Ex tantis enim laboribus nullos laudabiliores,faciliores, & minorũ ſumptuum demonſtrabo, quàm qui in quæranda veſtigandaque Argyrogonia aut Chryſogonia(quam nunc lapidem Philoſophicum aut ſalem argẽtificum aut aurificum appello) à viris pijs bona fide impenſi ſunt, aut impendẽtur. Quocirca, vt in Apologia diximus,in huiuſce ſalis aurifici inueſtigatione cæteris omnibus exploſis Chryſopœiæ ſtudioſos omnem operam collocare oportet.

2. SED NE fruſtra in ipſius inueſtigandi & perficiendi ratione laborare videamur, propiùs quærendum eſt, cur ſalem aurificum nominemus, cur etiã hac vi aurifica præditus argentum viuũ vulgare aut quod metallis ineſt, in veriſsimum aurum perficiat. Hæc igitur eſt ratio & cauſa. In omni corpore mi-

Cur lapis Philosophorũ sal auriticũ appelletur.

ſto, quatenus ſola miſtionis ratio habetur, plures & variæ ſubſtantiæ arte proliciuntur. Quæ generaliter in duas ſecantur, ſcilicet in humidum & ſiccum, quòd ex aqua & terra eorum materia potiſsimùm conſtet, quamuis aëris & ignis ſubſtantijs etiam conſtet. Sed humida ſubſtantia veluti aqua in vaporẽ aut exhalationem igne agente rareſcit & eleuatur. Sicca verò ſubſtantia velut terra ſubſiſtit & fixa eſt. Rurſus vtraq; ſubſtantia bifariam diſtribuitur. Quæ enim humida eſt, altera eſt aquea aquæ qualitates referens, ſcilicet frigiditatis & humiditatis, altera aerea ſeu oleaginea aeris qualitates referens ſcilicet humiditatis & caloris. Quin & vtræque tenuitate aut craſsitiæ diſtingũtur. Quę enim plus terrę obtinet, craſsior eſt, quę minùs, tenuior. Non enim pura eſt aquea ſubſtantia, ſed etiam aliorum elementorum ſcilicet aeris & ignis ſubſtãtia conſtat. Sicca etiam in puram & tenuem & impuram & craſſam ſecernitur. Pura enim & ſubtilis ſalis naturam & nomen obtinet, partim terræ qualitatem

tatem ſcilicet ſiccitatem, partim ignis ſcilicet caliditatem referens. Impura verò & craſſa eſt veluti reliquarū ſubſtātiarum fex, quæ calore igneo excellente in vitrum mutatur. Has omnes ſubſtantias varias re ipſa faciliniè ſecerni conſpicimus è corporibus debilioris miſtionis, quæque heterogeneis conſtant partibus, vt lignis, ægerrimè verò è corporibus vniformis miſtionis, quæque ſimilaribus conſtant partibus. Cum enim ligna exurūtur, exudat humor quidam alimentarius, qui aqueus eſt & tenuis. Inflammatur alius, qui aereus eſt & tenuis. Abolita flamma in carbone continetur partim aquea, partim oleaginoſa ſubſtantia, ſed vtraque craſsior. Secretis his ſubſtātijs reliquus eſt cinis, ex quo per lixiuium educitur & percolatur ſal, calore enim agente aqua lixiuij in vaporem abit, & quod imo vaſis ſubſidet terreum guſtu ſalſuginoſum eſſe deprehenditur. Educto autem ſale qui ſupereſt cinis, ille eſt, qui in vitrum liquatur calore igneo agente. Hunc cinerem per tranſlationē terram mortuam & craſſam appellant,

quòd nullis prędita sit facultatibus: Reliquas verò spirituosas, tenuissimæ essentiæ & veluti viuas, quòd admirabiles agendi facultates obtineant. At verò harum omnium efficacissima est salis substantia, seu agendi facultatē spectemus, Est enim sal igneæ naturæ ob calorem præsertim, vt qui igne diuturno & vehementi proliciatur, seu patiēdi potestatem consideremus, Est enim terreę naturæ, quæ vi ignis non superatur, seu tenuitatem substantiæ eiusdem salis intueamur, quòd à fecè terrea impura & crassa vindicatus sit. Idcirco penetrat & subit partes solidas. Hæc igitur est causa, propter quam solo sale aurifico egeamus. Quippe quòd in illius substãtia insita sit vis & facultas ignea, quæ argenti viui indefinitam humiditatem coercet & temperat, & terrea & fixa, quæ eandem sistit, inspissat, & figit: Metalla quoque rçliqua in aurum perficit. Tandem verò eadem aureo intrinseco colore fixo tingit. Sal enim terra est purissima. Et corporum omnium mistorum color est ex terreo purissimo subtili & misto & vnito. Hinc

appellata est hæc ars Halchemia. Hals enim Græca voce ſal eſt,& chemia, fuſio. Quaſi finis huiuſce artis non ſit alius,quàm docere qua via & ratione ſal aurificus fuſilis cõficiatur. Quod Chryſippus Fauianus aſſecutus videtur. Experimento autem didicerunt eiuſdem artis authores magnam vim ſali ineſſe. Aqua enim acris quæ deſtillatione à ſale petre & calchanto arte prolicitur (quæ nihil aliud eſt quàm ſubtilitas eorundem) argentum viuum concoquit, & in colorem ſubcroceum calore agẽte ſiſtit,quem præcipitatum vocant. At non figit perpetuò, quòd aqua fixa non ſit. Sed puluis ſeu ſal noſter aurificus, cum omnem vim ignis toleret,nec minùs,imò valentiùs quàm aurum eidem reſiſtat, perpetua fixione figit argẽtum viuum,vt impoſterum ab ignis vi tutũ ſit,nec rareſcat, nec in vaporem abeat. Nec mirum eſt tantam vim huic ſali ineſſe,Quippe quòd ab ignaua, imbecilla, atque humida natura, necnõ & craſſa , terrea atque impura, vindicatus in ſpirituoſam & igneam naturam nobilitatus ſit. Et cum in eo dominium

ignis habeat, celerrimè penetret, & argenti viui partes intus subeat, & in impuris metallis effectus ignis producat, qui sunt purgate, heterogeneas partes excernere, humidum interminatũ definire, & ad æqualitatem reducere, atque his de causis reliqua metalla in aurum perficere. Hinc magnus apud medicos vsus est salium, vt præterea tanto simplicium variorum aceruo in remediorũ cõpositionibus opus nõ sit. Quid? Nonne qui sacris his initiantur, norunt vi salium ex ære & ferro arte prolicitorũ argentum purgare, & indefinitum illius humidum definire & in aurum verissimum perficere? Conficitur enim malagma ex auro & argento cum emundato argento viuo, & exprimitur in corio pars argenti viui, quæ perfluit, Et qui reliquus est globus his salibus chrysocolla addita obuoluitur testaceo in vase, hinc primùm imbecillo calore, deinde paulatim aucto concoquitur, & tandẽ vehemẽtiori igne liquatur. Quod imo vasis testacei subsidet, regulum appellãt, & est massa quædam solida, quæ examini regio scilicet cementi exposita

Argẽti in aurũ mutatio.

purgatur,& quod supereſt,totum eſt aurum. Sic argentum mutatur & perficitur in aurum. Neque aliunde huiuſce perfectionis cauſa proficiſcitur quàm à facultate ſalium æris & ferri,quanquam etiam aurum & argentum viuum adiuuent. Sed nihili æſtimãdi ſunt hi ſales,ſi cum ſale noſtro aurifico compararentur. De eius vi & facultate plura paulò pòſt.

3. NVNC igitur ſalis huiuſce aurifici vel lapidis philoſophici rationẽ aggrediemur. Natura enim ſola niſi arte adiuta eo potiri nobis denegauit. Equidem à perito artis,qui coram edoceret, ſolidiùs demonſtrari, quàm rationibus confirmari poſſet. Hæc enim ars ex ijs eſt,quę non niſi oculorum & cæterorũ ſenſuum teſtimonio fidem faciunt, cũ effectus ſalis aurifici re ipſa demonſtrãtur. Verùm cum pauci ſint, qui artis præceptiones didicerunt,pauciores qui eam ſcriptis verè & apertè tradiderint, paucíſsimi aut nulli, qui re ipſa demõſtrare velint, aliunde præceptores accerſendi ſunt,qui non ſolùm artis præceptiones edoceant,ſed & de omnibus

quæ à plerisque scriptis tradita sunt, verè discernere & diiudicare demonstrent. Præceptor is est natura, in cuius, operumque illius contemplationem incumbentes nusquam à recta via aberrabimus, præsertim in inuestigatione & perfectione salis nostri aurifici. Sed ipsa natura manum artificis exposcit, quæ ei subministret materiam, ipsa autem agat. Primùm igitur in naturæ opera incumbemus, si causas ordinem & modum solius naturę in corporum mistorum procreatione generaliter cōtemplati fuerimus: Deinde in quibus naturam imitari possumus, in quibus verò, non: Hinc quæ sint artis partes: Postremò methodum & modum agēdi apertè declarauerimus. Hęc sunt, quæ ordine tractanda proposui.

Ordo dicēdorum.

De causis rerum naturalium.

4. De causis naturalibus solis ortus aut interitus corporum naturalium & cæterarum mutationum eorundē pauca dicam, Quandoquidem hæc è Physicis fontibus haurienda sunt, & quædā in Apologia nostra attigimus. Id solùm repetam, materiam ex qua aliquid fit, & causam efficientem à qua fit potissi-

mùm deſiderari. Illam pati, vt formam ſuſcipiat, hanc agere & formam eidem inſculpere, tanquam ſculptorem lapidi & ſigillum ceræ figuram. Diutius igitur in cauſarum naturalium cognitione non immorabimur, Sed propiùs ordinem & modum agendi naturæ contemplabimur. Hi enim operi noſtro plurimùm inſeruiunt.

5. INTVENTES igitur acutiſsimè ordinem naturæ quem ſeruat in tota hac rerum vniuerſitate, quas procreat, videmus primùm ipſam in vniuocis generationib' ex aliquo corrupto ſemẽ gignere, In æquiuocis autem corpus, quod ſeminis vicem gerit. Poſtremò vtrumque perficere. Atque hic ordo eſt naturæ inuiolabilis. Plantæ enim pleræque & perfecta animalia ſemen priùs proferunt, quod deinde perficiũt. Cœlum & aſtra compoſitum corpus aliquod corrumpunt & putrefaciunt, & ex putredine producitur corpus quoddam humidum, quod eſt veluti ſeminarium, cui ineſt proportio quædã cœleſtis caloris, quo idem ipſum perficitur. Sed & metallorum & mineralium

&omnium quæ in venis terræ gignuntur materia proxima ex corruptione alterius præcedentis gignitur, quæ postea à causa efficiente perficitur.

Differētia generationis & corruptionis à perfectione.

6. SVNT autem longe diuersæ ortus & interitus seu generationis & corruptionis species à perfectionis specie. Quod maxime animaduertendum est, quodque totum huiusce operis arcanū detegit. In omni generatione, cui comes est perpetua & indiuidua corruptio, corpus ex quo semen producitur, non totum mutatur in semen, sed portio purior. Plantæ & animalia ex alimentis semina sua proferunt, Semen enim omne excrementum est vtile alimenti. Sic corpus ex cuius corruptione animalia gignuntur, non totum in seminarium animalium mutatur, sed portio quædam. Et cum ignis ex ligno generatur, tota ligni substantia in ignē non vertitur, sed aerea tantùm portio, Aquea autem substantia euanescit, & terrea subsidet vt cinis. Pręterea generatio est substantię, quæ priùs non erat, siue à non Ente ad Ens: Corruptio verò substantię quę priùs erat, siue Entis ad

ad non Ens. In corruptione corporis misti, fit resolutio substantiarum ad primam materiam, id est ad elementa ex quibus mistum concretum erat. At in generatione fit eorundem secretorum mistio. At cum semen aut quod vicem seminis gerit, perficitur, nihil ex quantitate seminis deperit, imò plerunque augetur. Ouum enim cum excluditur, fracto putamine nihil reliquit in cortice, sed totũ mutatum reperitur in pullum. Semina animalium, cum perficiuntur, nihil eorum substantiæ deperit, imò augentur. Seminis substantia cũ perficitur, eadem est, quæ prius erat, nec fit mutatio non Entis ad Ens. In perfectione nulla fit resolutio aut secretio substantiarum, sed omnes persistunt, sine intertrimento, licet mutentur, vt in ouo, cum ex eo fit pullus. In summa generatio & corruptio, & perfectio ad diuersos fines diriguntur.

7. Scio multos aduersus sententiá hanc insurrecturos. Negabunt enim semen perfici, sed corrumpi, & ex corrupto semine generati animal. Cum enim generatur animal, priùs nõ erat, & quod *Quæ aduersus superiora dicuntur.*

fuerat prius ſemen, corrumpitur, & iam non eſt. Hinc celeberrima illa quæſtio agitata eſt, An in ſemine anima, vt puta canis, quæ illius eſt forma, ſit actu an poteſtate tantùm, Et an eadem ſit ſeminis forma, & alia eius, qui ex eo ſemine gignitur, ſcilicet canis, An verò in vtroque eadem anima aut forma ſit. Fernelius Ambianenſis ille ſummus Philoſophus & medicus ſub perſona Eudoxi aduerſus Brutum diſputans libro priore de abditis rerum cauſis multis rationibus & argumentis contendit in materia ne minimùm quidem formæ præextitiſſe, ſed vbi ad ſummam præparationem ventum fuerit, ſtatim & momento formam extrinſecus accedere veluti quadam ineuitabili neceſsitate. Hãc opinionem Iulius Scaliger ſubtiliſsimus Philoſophus ambitioſam nimis arguit, & euidentiſsimis rationibus & ex authoritate Ariſtotelis animam aut formam canis eſſe actu in ſemine canino confirmare videtur, Et ſemen caninum eſſe canem imperfectum, Perfici autem ſemen ab anima ſeu forma canis, quæ eſt præcipua canis ſubſtãtiæ

pars,veluti caufa efficiente. Hanc canis formam feu animam fenfibus per functiones non percipi,fed ratione per intellectum. Sic & in ouo auis effe formam actu,fed ouum auem effe imperfectam:Nec corrumpi ouum dum gallina ouis incubat,fed perfici. Sic in cæteris feminibus. Quod fi mihi in tam pugnantibus celeberrimorum virorum fentẽtijs meam interponere liceat, existimarem dicẽdum,formam actu priori aut pofteriori confiderandam effe. Prior formam ipfam conftituit, Actus enim forma eft, quæ inchoata aut imperfecta dici non poteft, quippe quòd fubftantiæ magis aut minùs non recipiant, vt in Phyficis confirmatur. Pofterior verò actus formæ actiones & functiones exercet. Catellus nondum generat,canis tamen eft actu, At cũ ætate perfectiori fuerit,femen generabit. Sic in femine formam effe actu priori, pofteriori minimè,Sed tum demum,cũ perfectum fuerit femen, pofteriorẽ adijci. Neque propterea formàm effe imperfectam,fed femen aut compofitum. Quod autem obijcitur, cum canis ex

ſemine gignitur, generationem eſſe,nõ enim ante erat canis,& ſemen deſinere eſſe ſemen,cum antea fuiſſet, ſic dilucidum eſſe,Subſtantiam canis non generari, ſed accidens ſeu actum ſubſtantiæ canis poſteriorem,quæ non ſit vera generatio. Actus enim ille poſterior,proprietas & accidens eſt , quod nondum erat in ſemine priuſquam canis eſſet: Sed ſubſtantia dici nõ poteſt,quòd ſubſtantiæ accidat, neque per ſe ſubſiſtere poſsit. Sic cum canis creſcit,formã aut materiam canis non creſcere, ſed canẽ integrum. Magni profectò momenti eſt hæc quæſtio etiam in propoſito negotio ſalis noſtri aurifici , vt mox ſubiungemus.Nam tametſi ex numero generationum æquiuocarum ſit , nihilominus idem quod in vniuocis iudicandum eſt. Attamen in vnum omnes cõſentiunt & conſpirant , animam rationalem hominis antea in ſemine actu non fuiſſe,ſed à Deo creatam & extrinſecus fœtui infundi,& immortalem eſſe. Quæ ſententia veriſsima eſt, & extra omnem cõtrouerſiam. Idcirco Scaliger tres generationum ordines ſta-

tuit, vnã vniuocam, cuius parentes sunt causæ efficientes sibique similes producunt: Aliam æquiuocam, cuius parens est cœlum & astra, nec sibi similia producunt: Et animam rationalem hominis, cuius solus Deus creator est, quę cũ infunditur, cæteris animabus, quæ erant in semine, scilicet vegetabili & sensitiua abolitis, vnica supersit, idque ex theologorum sententia. *Ita sentit D. Tomas*

8. HINC Perfectio definiri potest, vt sit eius, quod iam est in rerum natura & actu priori, ad posteriorem promotio, vt cum ex semine canino fit canis. Perfectio autem omnis dicitur aut simpliciter, aut comparatè. Itaque semen simpliciter dictum, perfectum est, comparatè, imperfectum. Rursus comparata perfectio est, vel substantiarum ad inuicem, vel earum ad accidentia, vel accidentium ad accidentia. Vt in simplicibus corporibus, ignis substantia perfectior est substantia aeris, quòd in igne sit plus actionis. Sic & aer aquâ, & aqua est terrâ perfectior. In mistis corporibus homo perfectior bruto, brutum planta perfectius. Planta inanimis cor- *Perfectio quid sit.*

poribus perfectior. Sed & omnis substantia accidente perfectior est. Et accidentia alia alijs perfectiora, calor frigore perfectior, frigus humido perfectius, humidum, sicco. Finis autem perfectionis & scopus alius est, vt perfectū agendi facultatem acquirat, quæ priùs illi non inerat, vt animal cum potest, semen generat. Alius, vt perfectum patiendi facultate potiatur, vt vir perfectæ ætatis perferendis laboribus potentior est infante. Sed hæc patiendi potentia inanimis corporibus magis propriè conuenit, quàm animatis. Hæc enim agendi potiùs quàm patiendi, *illa* patiendi potiùs quam agendi munere funguntur & definiuntur. Gradus etiā sunt perfectionis, Vir enim ætate perfecta generat, at nec infans nec senio iā confectus. Neque tamen hosce perfectionis gradus in forma constituimus: Non enim anima infantis per se plus minusue agit anima viri, sed per actum posteriorem, qui est proprietas & accidēs, acutiùs aut hebetiùs agit. Hæc omnia maximè animaduertenda sunt.

9. MODVS verò perfectionis orti

iam à natura ſeminis concoctione explicatur. Eſt enim concoctio authore Ariſtotele perfectio à naturali calore ex oppoſitis patibilibus. Patibiles autem qualitates ſunt ſubiecta cuique rei materia, vt ſemen. Huiuſce concoctionis tres ſunt ſpecies, Pepanſis ſiue maturatio, quæ eſt humoris in humido ſemine exiſtentis & indefiniti à calore naturali concoctio facta. Epſeſis ſeu elixatio, quæ eſt humoris interminati, qui eſt in humido ab humido calore concoctio. Opteſis ſeu aſſatio, quæ eſt eiuſdem humoris interminati à calore ſicco concoctio. Hæ omnes concoctiones tam à natura quàm arte fiunt, Sed Pepanſis magis eſt à natura, reliquæ ab arte. Proprie autem aut metaphoricè ſeu per tranſlationem dicuntur. Qui plura his deſiderabit, Ariſtotelem conſulat libro meteorologicorum quarto. Modus autem hiç agendi, perficiendi & concoquendi plantarum & animalium ſemina ſoli naturæ cognitus eſt. Illius enim naturæ ſeu animæ inſtrumentum calor eſt naturalis, qui elemẽto ſtellarum proportione reſpõdet, quẽ

Modus perfectionis.

ars imitari non poteſt. Aliter autem ſe res habet in inanimis corporibus, quæ ſolam miſtionis rationem habent, vt in ſemine ſalis noſtri aurifici & metallis perficiendis, vt in Apologia demõſtrauimus, & poſthac magis erit perſpicuum.

10. His ita explicatis in operibus, quæ ſola natura ex ſeſe nullius artis ope profert, deinceps quærẽdum, an eorum omnium habenda ſit ratio tam in ſalis noſtri aurifici quàm auri procreatione, quæ non à ſola natura fit ſed arte adiutrice eidem ſubminiſtrãte, Tum in quibus ars imitatur naturam, in quibus verò non. In his igitur ars naturæ ſequitur veſtigia. Sicut natura ſine materia aut ſubiecto nihil agit, ſic nec ars. In omni enim opere tam naturę quàm artis primùm materia quæritur. Hęc autem materia aut eſt remota, aut eſt proxima, quæ ſemen eſt, aut quod obtinet locum ſeminis. Sed remotam ad proximam reduci oportet, Quod perinde eſt, ac ſi dixerim ex ordine naturæ ſemen priùs generandum eſſe. Sic & ars non materiam quamlibet ſed proximã

In quibus ars naturã imitatur.

quærit,

quærit, id eſt ſemen tam ſalis aurifici, ſeu lapidis philoſophici, quàm auri perficiendi. Nec ſemen ſufficit, ſed cauſa efficiēte opus eſt, quæ vel formam materiæ inſculpat, id eſt ſemen generet, in quo eſt forma, vel ipſum eadem perficiat. Sic ſemine ſalis aurifici, vel auri quæſito, ars inueſtigat cauſam efficientem naturalem propriam, quæ ipſum perficiat. Finis naturæ eſt forma, vel orti ſeminis perfectio. Sic & finis artis. Modus naturæ in perficiendo ſemine eſt Pepanſis, Epſeſis & Opteſis. Modus artis eſt ſpecies Epſeſis & Opteſis.

11. At in his ars naturam imitari non poteſt. Natura enim aurum productura materiam propriam in mineris profert, quę eſt auri ſemen, quod eſt ex Ariſtotelis opinione vapor miſtus terreo ſubtili. Vapor hic, aut ſi quid aliud (nō enim inter ſe conſentiunt authores de materia aut ſemine metallorum) artis materia aut ſubiectum aut ſemen non eſt, nec eſſe poteſt, vt ex eo aurum producat, ſed aliud habet ſemen ex naturę ſinu depromptum. Natura generat ſemen, deinde ipſum perficit. Ars nec ge-

In quibus ars nō poteſt imitari naturā.

nerare nec perficere poteſt, ſed iuuare vt perficiatur. Natura enim cauſa eſt efficiens præcipua, ars tantùm adiutrix. Naturæ in perficiendis metallis cauſa efficiens ex Ariſtotelis decreto eſt frigidum & ſiccum. Arti cauſa efficiens eſt calor. Natura nuſquam ſola ſalem aurificum produxit, nec potuit, quòd igneo calore non vtatur. Ars naturam adiuuat, vt à cauſa efficiente naturali ſal aurificus producatur. Natura longo temporis ſpatio aurum generat in mineris terræ. At reliqua metalla & argẽtum viuum, quæ ſunt auri ſemen, natura aut quod ex re naturali ortum habet ſcilicet ſal aurificus fuſilis perficit in momento per proiectionem, igne adiuuante, qui & naturalis eſt. Sed artis auxilio in conficiendo ſale illo aurifico opus fuit.

Partes artis quæ ſunt.

12. Artis igitur partes ſunt, ſemen inueſtigare tã ſali noſtro aurifico ſeu lapidi Philoſophico, quàm auro perficiẽdo proprium. At vtrumque naturæ liberalitas nobis vltro obtulit, & habemus in manibus. Aurũm enim & argentum viuum ſuum, vt mox ſubijciã,

ſunt ſemen ſalis aurifici: Et argentum viuum & metalla reliqua ſunt ſemen auri. At illa ſalis aurifici & auri ſemina natura imperfecta reliquit,nec vltra progreſſa eſt.Sed ars eandē adiuuat naturā vt perficiantur. Nec minori liberalitate natura ſed veluti prodiga cauſam efficientem donauit,quàm ſemina.Hæc enim cauſa efficiens eſt ignis & calor externus, certa tamen proportione & determinatis gradibus caloris in progreſſu operis adminiſtrandus. In omnibus enim corporibus inanimis,quæ ſola miſtione perficiuntur, cauſa generalis efficiens eſt ignis. Atque hic ignis naturalis eſt,neque longiùs inueſtigandus,ſed eum vt ſemina in manibus etiā habemus. De naturæ igitur liberalitate, quæ ſemen & cauſam efficientem protulit, nobis non erit conquerēdum, ſed de turpi noſtra ignoratione,ſi idem ſemen perficere ignorauerimus.

13. Sed quemadmodum perfectionis ſeu actus poſterioris, qui à ſola eſt natura in ſemine iam orto, finis & ſcopus eſt varius,ſic in ſemine noſtro ſalis aurifici,aut ſemine auri perficiendo, finis

Finis & ſcopus perfectionis varius eſt.

est diuersus. Finis enim seminis in salem aurificum perficiendi est, vt agendi facultatem ei comparemus. Aurum enim, quod est pars eiusdem seminis, est imperfectum, nec agit in argentum viuum aut metalla, nec ea perficit, sed ita demùm cum in salem aurificū perfectum erit. Finis autem argenti viui & reliquorum metallorum perficiēdorum in aurum est, vt patiendi potestate potiantur. Ipsa enim sine sale aurifico in aurum perficiente ab igne corrūperentur, & partim in fumum, partim in fecem abirent.

Modus agēdi in hac arte generaliter.

14. Modus autem in genere quo hęc semina perficiuntur sunt, scilicet Epsesis & Optesis, Quæ non propriè sed per metaphoram & translationem, vt dixi, appellantur. Humidum enim horum seminum indefinitum & interminatum concoctione partim à calore in humido, partim à calore sicco definiuntur, & posteriorem actum sibi arte adiutrice comparant. Longè autem plus artis est in perficiendo semine salis aurifici, quā in perficiendis metallis aut argento viuo in aurum. Hæc enim sola proiectio-

ne eiusdem salis aurifici statim igne agente in aurum purissimum perficiuntur. Argentum enim viuum metallorum purgatur, & impura fex ab eo secernitur, & eiusdem argenti viui metallorum necnon argenti viui vulgaris humidum interminatum & indefinitũ concoquitur,& terminatur,& sic transit in aurum. At semen salis nostri aurifici longiori labore & temporis spatio, ~~vt~~ vt perficiatur, indiget. De modo agẽdi vberiùs paulò post dicam, cum praxim integram patefaciam.

15. Sed cur aurum sit semen salis nostri aurifici, at non solum, sed pars eius, & cur ei admisceatur argẽtum viuum, nunc etiam disputandum est. Sanè aurum præcipuam esse seminis partẽ necesse est, cum probauerimus finem alterum Chrysopœiæ esse auri in salem mutationem, quod & omnium qui veriùs & seriò in eadem versati sunt, authoritas suadeat, & ratiò confirmat. Solum autem aurum nõ esse seminis nostri materiam, vel ex eo constat, quòd solum nec corrumpi nec magis perfici vlla arte posit: tum verò quòd omnis

Aurũ solum non esse semen salis aurifici.

ortus ab humido ſumat exordium, & in ſiccum deſinat, vt videmus omnia animaliũ ſemina humida primùm eſſe, deinde ſicca. Sic & de fructibus euenire ipſa docet experientia. Aurũ autem cum actu ſit ſiccum, & perfectionẽ maiorem in natura auri aſſequi nõ poſſit, iudicauerunt anteceſſores, & rectè quidem, aurum in humidum priùs ſolui oportere, quod deinde ab agente pati poſsit, vt perficiatur. Nam tametſi auri materia ſimpliciter perſpecta perfecta ſit, tamen eſt imperfecta comparata materiæ eiuſdem in humidum mutatę. Hac enim ſolutione fit dilatatio ſubtilitatis & tenuitatis ſubſtantiæ, & intenſio qualitatum agentium. Itaque aurũ in natura nondum eſt pars ſeminis aurifici noſtri, ſed poſtquam in humidam ſubſtantiam mutatum eſt. Sed neque hæc auri ſubſtantia ſoluta tota eſt ſeminis materia, vt dixi, ſed pars tantùm, ſeu quòd in humidum mutari, nec mutatum perfici poſsit ſine alterius humidi miſtione, Non ſecus ac granum frumenti in terra ſatum, nec germen humidum edere, nec ſe ipſum perficere &

propagare poteſt ſine humoris circumambientis miſtione. Humidum igitur quod aurum in humidam ſubſtantiam ſoluit, eſt altera pars ſubſtantialis ſeminis noſtri aurifici. Et vtrumque miſtum eſt ipſum ſemen, quod ſola indiget cōcoctione, vt perficiatur.

16. SED vt huiuſce artis profeſſores vnanimi conſenſione auri ſubſtantiam in humidum ſolutam alteram eſſe ſeminis partem inter ſe conſentiunt, ita ex aduerſo in altera eiuſdem ſeminis parte, quænam illa ſit, quæ auri ſoluendi facultatem habeat, maximè inter ſe diſcrepant. Quidam aquas eſſe ex mineralibus arte deſtillatas, alij ex animalibus, alij ex vegetalibus, alij ex his omnibus mixtis prolicitas profeſsi ſunt. Et videntur paſsim plurima à Raymūdo Lullio ſcripta nihil aliud docere, ſi modò horum author ſit Lullus, aut potius illi adſcribantur. Sed illis & cæteris huiuſce opinionis adſtipulari minimè poſsim. Humidum enim quod ſoluit aurum ab argenti viui fluxilis natura corrumpi, & mutari non oportet, nec madefacit, nec alij corpori adhæret, ne-

Diuerſæ opiniones de humidi materia quod ſoluendo auro eſt neceſſarium.

que miſcetur,nec vnitur & figitur tandem vera vnione & fixione præterquã auro,& vnà cum auro in ſalem aurificum perficitur. At aquæ illæ acres deſtillatæ argenti viui fluxilis naturam exuerunt, madefaciunt quod tangunt, vt aqua & oleum, nec adhærent aut miſcentur vera miſtione, nec vlla arte figuntur cum auro,aut in ſalem aurificum cum auro perficiuntur,imò in examine ſecernuntur,exuruntur atque in fumum abeunt. Rectiùs igitur iudicarunt, qui argentum viuum fluxile alteram eſſe ſeminis philoſophici partem profeſsi ſunt,quod verè ſoluit aurum in argentum viuum,eique vnitur,& in ſalem aurificum perficit. Quippe quòd vnius ſint naturę.Igne enim aurum fuſum videtur eſſe argentum viuum fluxile,hoc verò ab igne ſemotum aurum colliquatum. Verùm & hi qui argentum viuum alteram ſeminis partem eſſe aſſerunt, & auri ſoluendi facultatem habere,& cum eo vniri pronuntiant,etiam inter ſe diſſentire videntur quodnam ſit illud argentum viuum, an vulgare, an quod ex metallis arte prolicitur,

tur,& à quo potiſsimùm, & an ex plũbo,an ex ſtanno,an ex biſemuto (ſtannum glaciale appellant) an ex ſtibio. Qui enim argentum viuum vulgare partem eſſe ſeminis noſtri negant, frigidiorem qualitatem cauſam eſſe propter quam ſoluendi auri facultatem nõ habeat,aſſerunt: humiditatem autẽ nimis indefinitam, volatilem & ſpiritualem,propter quam figi cum eo nõ poſſit. Argento autem viuo ex cæteris arte prolicito maiorem à natura digeſtionem ineſſe. Qui autem nullum alium liquorem auro ſoluendo efficaciorem, quàm argentum viuum aſſerunt, hac ratione mouentur, quòd aurum Epſeſi ſeu elixatione ſolui oporteat,non ſecus ac carnes aqua elixari, Argentum autẽ viuum aquæ comparari,Quippe quòd humoris,qui ſolutionis ſit cauſa efficiẽs, multam habeat quantitatem. Hac etiã de cauſa à ſiccis mineralibus per ſublimationem alterari non oportere. Hanc opinionem mordicùs tuetur Bernardus Treuirenſis in Epiſtola ad Thomã de Bononia medicum regis Caroli octaui miſſam. Nec deſunt etiam alijs au-

thoritates doctissimorum philosopho-rum. Verùm in discutiēdis diuersis hisce & pugnantibus inter se opinionibus diutiùs immorari non est consiliū. Hęc enim omnia vnius generis & speciei sunt solis accidentibus inter se discrepantia. Sed vt certò demōstretur, quisnam soluendo auro liquor efficacior erit, inspectandæ sunt causæ concretionis auri, contrariæ enim solutionis eiusdem erunt causæ. Atqui ex Aristotelis doctrina didicimus concretionis causam partim esse siccitatem terrei quod humido auri inest, ipsumque constringit, partim verò frigus & siccum externū, quæ vapores (qui sunt proxima metallorum materia) intra saxa densant & cogunt: Ergo humidum internum & humidum & calidum externum causæ effectrices erunt solutionis auri in humidam substantiam. Humidum autem hoc externum eiusdem naturæ oportet esse cum humido auri, quale est humidum argenti viui, vt vtrumque quātitate superans siccum auri soluere & euincere posśit. At quò minùs erit frigidæ qualitatis humidum hoc argenti

uiui,eò promptiùs ſoluet aurum. Idcirco improbare nolim opinionem eorũ, qui è plumbo,ſtanno, biſemuto aut ſtibio ſolent argentum viuum prolicere: Minùs enim argento viuo vulgari frigidum eſt,& paulò magis digeſtum ac definitum eſt. Et audio multos ijs vti ad ſolutionem auri, & ex vtroque miſto tanquam vero ſemine opus perfeciſſe. Sed nec improbandus ſum, ſi dixero argentum viuum vulgare alteram eſſe ſeminis partem, ſi modò portiunculæ auri miſtum & verè vnitum priùs fuerit. Tunc enim appellatur per translationem argentum viuum animatum, non quòd animam habeat, eſt enim inanimum,ſed quòd veluti anima calidũ reddit animal, quandiu eſt in corpore, ſic aurum argenti viui frigiditatem arcet & temperat,cum eidem verè miſtũ eſt. Lapidis enim philoſophici ſeu ſalis noſtri aurifici (qui nihil aliud eſt quàm aurum longè magis auro naturali decoctum) minima portio infinitas argenti viui partes à nimia frigiditate vindicat,& temperat.Huic argento viuo animato inſiſtẽdum potiùs eo,quod

ex metallis arte prolicitur, hoc enim nõ nisi magno artis ingenio multisque laboribus & sumptibus à metallis educitur. At ingentem argenti viui vulgaris copiam habemus, & facilè purgari, & auro misceri eique vniri potest, vt mox dicam. Igitur vt quæstioni huic finis imponatur, argẽtum viuum è plumbo, vel stanno vel stibio arte prolicitũ, vel vulgare præparatum & animatum (liceat nũc & posthac vocabulis artis vti vt omnia significantiùs dicantur) est altera pars seminis salis nostri aurifici. Et vtrumque mistum verum est semẽ eiusdem, sed imperfectum.

De perfectione vtriusque seminis methodus.

17. Superest vt perficiendi vtriusque seminis imperfecti methodum seu praxim dilucidè & compendiosè explicemus, quæ huic arti est propria, & quam huiusce epistolæ titulus prę se fert. Verùm vtrumque semen seorsim præparandum, & hinc miscendum, priusquã vtrumque mistum perficienti causæ scilicet calori externo subiiciatur. Præparatio hæc est dispositio & habilitas quædam ad suscipiendos perfectionis gradus sine vtriusque formæ interitu,

ſed vt heterogenea ſecernantur,& purgetur vtrumque ſemen. Non ſecus ac periti agricolæ ſemina in terrã iacturi ea prius purgare & deligere ſolent.

18. Duo hæc ſemina huiuſce artis anteceſſores barbaro vocabulo appellarunt Rebis,vt in Apologia dixi. Aurũ vt ſemen maſculinum, calidius & ſiccius, Argentum viuum,vt fœmineum, frigidius & humidum magis. Illud vt ſulphur, hoc eodem nomine appellarunt: Ex quorum complexu perficitur lapis philoſophicus ſeu ſal noſter aurificus. Primùm de ſeminis fœminei præparatione, deque eiuſdem animatione dicam. Nec verebor in re tam ſeria paululum à Latino vſu loquendi recedere, vt omnia ſignificantiùs & faciliùs comprehendantur.

19. Purga argentum viuum vulgare terendo in mortario cum ſale & aceto diſtillato dum in minimas partes diuidatur, hinc ablue. Purgationẽ & ablutionem toties repete dum cyaneum aut celeſtinum colorem contraxerit, quod perfectæ purgationis ſignum eſt. *Argenti viui purgatio.*

20. Animatur hac methodo argentum *Argenti viui animatio.*

viuum. Fac malagma ex puriſsimo auro in tenuiſsima fragmenta ſciſſo & argento viuo purgato, vt ſolent efficere vaſorum inauratores, ſcilicet ex vna auri vncia & duodecim argenti viui. Terè diutiſsimè malagma in mortario ſuperfuſa pauca aceti diſtillati quantitate,& ablue. Idque reitera dum colore etiam cyaneo & cœleſtino malagma inſignitum conſpexeris. Hinc craſſiori & denſiori linteo malagma obuolutum exprime, vt totum tranſmeet. Quòd ſi quid nō percolatum ſuperſit, adde ei argenti viui purgati ſextuplam partem. Et iterum tere,ablue,& exprime,& identidem repete dum totum effluxerit per lintei meatus. Hoc autem eò fit,vt aurum in minutiſsimas partes diuidatur. Nondum tamen in tam minutiſsimas partes diuiſum erit, vt per corij veruecini meatus tranſpirare poſſit,vt tranſmeat argentum viuum, ſtrictiores enim ſunt. Et tamen neceſſe eſt, vt tandem totum malagma eorum expreſsione perfluat, & aurum argento viuo verè miſceatur & vniatur. Cum igitur totum malagma ex duodecim

argenti viui aut pluribus & vnica auri compoſitum fuerit, & linteo percolatum, include vaſe vitreo figuram oui habente, cuius tertiam partem malagma occupet, reliquæ partes vitri ſint vacuæ: Et vitro obturetur vaſculum. Languido atque imbecillo & æquali calore concoque & diſſolue in fornace apta per quadraginta dies, intra quos nigredinem in ſuperficie conſpicies ſupereminentem, quæ ſignum eſt perfectæ diſſolutionis auri in argentum viuum. Aperi vas & malagma corio obuolutum exprime, Et ſi totum effluxerit, bene quidem. Sin minùs, pende ſtateris quod effluxum non eſt, & ſi vnciam, vt puta, pendeat, adiunge recentis argenti viui præparati vncias nouē. Tere, & ablue. Et rurſus include vaſculo vitreo, & vitro obſerato, & rurſus concoque vt priùs, dum in ſuperficie ſupereminentem videris nigredinem. Quod breuiori tempore fiet. Hinc vitreo vaſculo aperto, corio obuolutum malagma & expreſſum percoletur. Atque hæc opera identidem repetantur, dum totum malagma per corij meatus

expreſſum effluxerit. Sic aurum in perexiguas partes ſectum erit , Nondum tamen verè miſtum & vnitum vtrumque eſt. Sæpius autem effluxum malagma terendum, abluendum & per corium percolandum eſt, vt totum in vaporem faciliùs feratur. Ipſum igitur in vas vitreum obtortum & luto tenaci munitum ad mediam vſque partem deſtilla lento calore primùm, deinde aucto, tandem violento atque ignito, vt aurum vnà cum argento viuo expiret, atque in vas recipiens dilabatur in argentum viuum fluxile. Maximā enim tum materiæ tum formæ ſimilitudinē aurum & argentum viuum obtinent, Et cum aurum in perexiguas partes vt argentum viuum rarefactum fuerit, & vincatur quantitate argenti viui, neceſſe eſt alterum ab altero non diſtrahi, ſed igne agente vnà ſurſum in vaporem ferri. Quòd ſi forſitan quidquam auri vaſis imo ſupereſſet, eadem opera, quæ ſuperiùs, repetenda ſunt addito nouo argento viuo, Eaque toties dum totum deſtillatum fuerit, niſi forſitan ſordes aliquæ ſubſederint, quæ inutiles

&

& abijciendæ ſunt. Hoc eſt verum ſemen fœmininum, & animatum metaphoricè, quod ſoluendi auri poteſtatem habet. Ipſum eſt pars altera ſeminis ſalis noſtri aurifici. Hoc eſt argentum viuum quod ſuum appellauimus in Apologia noſtra, quippe quòd aurum verè mutatum ſit in argẽtum viuum per argentum viuum vulgare. Quod quidẽ argentum viuum auri eſt oleum & vera tinctura occulta. Ipſum eſt quod antiqui Azot appellauerunt ſcilicet argẽtum viuum à corpore auri extractum. Educitur autem eadem ratione qua carnes elixatione in iuſculum ſoluuntur & mutantur. Ipſum eſt denique cuius beneficio diximus argentum viuum vulgare libentiùs coire cum calce auri, quàm aquam aquæ miſceri. Idem argentum viuum animatum augetur in infinitum ſi auro rurſus & nouo argento viuo admiſceatur ea qua diximus arte. Appellatur etiam menſtruum, acetum acerrimum, quod efficit aurum eſſe merum ſpiritum.

Azot. | 70.

Menſtruum

Præparatio auri vt fiat calx.

21. Semen autem maſculinum ſeu altera eiuſdem ſeminis ſalis noſtri auri-

fici pars, eſt aurum in calcem tenuiſsimam redactum, quæ paratur hac methodo. Fiat malagma ex vnica auri vncia & duodecim argenti viui præparati vt ſuperiùs diximus, & eadem diligentia linteo craſsiori percolatum dũ totum tranſmeet. Hinc exprime in corio. Et quod ſupererit non effluxũ, eſt aurum cum argento viuo, cuius figura erit vt globus. Nihil enim per corij meatus ex auro effluet, ſed totum erit in globo. Globum hunc in vitreum vas inijce,& diſtilla lento igne argentũ viuum,dum totum ſtillauerit. Effracto vaſe tere aurum quod ſubſidet minutiſsimè cum diſtillato argento viuo, & rurſus diſtilla. Contritionem & diſtillationem toties reitera, dum aurum in perexiguas partes redactũ ſit. Quas rurſus tere,& per incerniculũ ſetacerũ anguſtiſsimis foraminib9 contextũ cribra, & quod excretũ non fuerit, rurſus tere & cribra, eademque opera repete dum totum excernatur in puluerem tenuiſſimum. Quem vitreo vaſe luto munito include, & calcina moderato igne per triduum. Hinc à vaſculo exime. Et

ſi puluerem tenuiſsimum vt farinæ florem conſpexeris, rectè quidem. Sin minùs, reitera dum ſignum hoc conſecutus fueris. Hinc ſuper hoc puluere infunde aquam vitę, quæ tota ardeat, & diſtilla lento igne. Diſtillatam aquam rurſus infunde, & rurſus diſtilla, idque ſepties repete. Sic veram auri calcem habebis vt argento viuo animato miſceatur. Calcinatio hæc & in puluerem tenuiſsimum reductio eſt neceſſaria, tùm vt faciliùs argentum viuum ſuum combibat, tum ab eodem coctione in puluerem impalpabilem promptiùs redigatur. Cum enim huiuſce artis ſcopus ſit aurum in naturam ſalis mutare, neceſſe eſt qua poſſumus arte ipſum rarefacere & attenuare. Omnia enim (inquit Geber) verè calcinata ad naturam ſalis approximant. Et quantò tenuius fuerit ante coniunctionem cum ſemine fœminino, tantò faciliùs & celeriùs ſoluetur in argentum viuum, atque hinc coctione in puluerem.

Coniūctio & prima vtriuſque ſeminis miſtio.

22. Præparata hæc ſemina primùm miſceri oportet matematicè & per cōtiguas partes, deinde poſt abſolutam

præparationem naturaliter & per cõtinuas partes vera vnione. Hæc enim lex eſt& ordo omniũ quę tãdem verè miſcentur, vt primùm ſeſe tangant partes ſeruatis formis prioribus integris in miſtione, & deinde alterentur, poſtremò vniantur. Coniunctio hæc mathematica & prior ſic fit. Calcem hanc auri conijcito in vaſculum teſtaceum quo aurifabri aurum colliquare ſolent, & alio vaſculo cooperi, ne carbones intus decidant aut quidquam aliud, & carbonibus accenſis obrue vndique dũ vaſculum ſit ignitum, & vehementer excandeſcat, ne tamen calx auri liqueſcat. In aliud teſtaceum vas conijce octo vncias argenti viui animati, & carbonibus vas circum ſeptum ſit, & tandiu excoque, dum argentum viuũ expirare occeperit. Statim in argentum viuũ animatum conijce calcem auri incandeſcentem, & baculo agita, & moue, dũ tactu perceperis vtrumque per exiguas partes permiſtũ & malagmatum. Hinc conijce malagma in vaſculum ligneũ aqua refertum. Abhinc malagma illud tere, & rurſus ablue, & exſicca vt

omnis humiditas euanescat. Deinde exprime obuolutum in corio. Qui supererit globus, est semen salis nostri aurifici futuri, ex masculino & fœmineo mistum cum iusta vtriusque proportione. De qua tamen plurimi dubitarunt, & diuersæ de ea fuerunt sententiæ. Sed natura duce nusquam aberratur. Quantùm enim seminis animati necesse est, calx auri retinet. Quod superfluum est, per corij meatus effluit. Globum hunc quatuor vncias plus minusuè pendere conspicies. Itaque calcis aureæ vnica est vncia, argenti viui animati tres, vel circiter. Nec tamen si plures tribus vncijs argenti viui animati miscerentur vsque ad quinque, quidquam esset periculi. Semen enim celerius solueretur, sed tardiùs concresceret & coagularetur.

23. Præparata sic semina & iusta naturæ proportione mista priusquam perficienti causæ subijciantur, loco proprio includenda sunt. Est enim locus necessarius, qui perfectionem adiuuet. Semina animalium non nisi in matrice perficiuntur. Oua in cortice, fructus geniti

Locus quo semen includendum est.

in terra. Extra hæc loca corrumpuntur. Locus igitur ſeminis noſtri eſt ouum vitreum, id eſt vaſculum ad oui figurã conflatum. In hoc collocandus eſt ſeminis globus hac proportione, vt tertiã vaſculi vitrei partem globus occupet, reliquæ partes ſint vacuæ, quibus argẽti viui vapores, ſi qui fortè conſcenderint, contineantur, nec diſrumpatur vaſculũ. Verùm vaſculi os vitro obſtruẽdum eſt, non ſecus ac fœtus animaliũ in vtero, & albumen & luteum oui cortice includuntur, ne quidquam reſpiret. Eſt enim in argenti viui animati ſemine vapor & ſpiritus quidam tantæ tenuitatis & ſubtilitatis, vt etiamſi exspirauerit, oculorum obtutum effugiat. Eſtque altera cum calore externo perficiendi cauſa, Qui ſi euolauerit, actum eſt de opere, non ſecus ac pertuſo oui cortice, perit fœtus pulli. Nec cohiberi poteſt illius fuga & exſpiratio, luto aliquo terreo quantumuìs denſo compacto & ſolido, ſed ſolo vitro, quod dẽſiſsimum eſt & meatibus caret.

Sophiſticus perficiendi modus quorũdam.

24. Exiſtimauerunt autem plerique ſemẽ noſtrum in ſalem aurificum per-

ficiendum esse ea via ac methodo, qua ex omnibus corporibus mistis igneo calore proliciuntur sales, igne scilicet in varias substãtias eadem corpora distrahendo, sicuti superiùs ex lignis in cineres versis sales lixiuio educi diximus. Idcirco ex varijs corporibus aquas acres proliciunt, quarum vi soluunt aurũ in liquorem, quem deinde distillant, & distillatum rursus in dissolutum infundunt. Deinde calore languido cogunt, & quod superest, salem nostrum aurificum esse opinantur, Infinita quoque alia opera agunt, quæ omnia vana, inutilia, & sophistica sunt, & plus opinionis quàm veritatis obtinent. Natura vbi primùm semen produxit, in varias substantias non distrahit, sed perficit: Nihil semini detrahit, sed totum perficitur. Quod magis perspicuum est in ouo, quod semen est pulli, & pullus imperfectus. Sic naturæ opera imitando, vbi primùm de semine salis nostri aurifici constiterit, quodnam, & quale sit, in varias substantias secerni aut diuidi non oportet, sed sola concoctione perfici, & totum in naturam salis fusilis mutari.

Hic est totius Chrysopœiæ scopus in producenda efficiente causa, quæ argentum viuum & reliqua metalla perficit in aurum calore igneo adiuuante.

Gradus perficiendi sex.

25. Perficiendi autem gradus sunt sex numero, Dissolutio, Coagulatio, seu Incrassatio, Fixio prior, Fixio posterior, Calcinatio, & Inceratio. Dixi gradus esse plures, cum enim definierim perfectionem esse seminis iam orti promotionem ad posteriorem formæ actũ, non statim perfectiò illa cõsummatur, vt actus prior seu forma, quæ cum sit præcipua substantiæ pars, gradus non suscipit. Sed actus posterior gradus suscipit, vt qualitates. Sic fructus orti ex arbore priusquam ad maturitatem peruenerint, gradus perfectionum suscipiunt. Medio enim tempore perfectiores priori, & sic deinceps, dum ad extremam maturitatem peruenerint. Sic in semine nostro aurifico perficiendo necessariò iudicandum est. Cum autẽ calor externus sit causa efficiens perfectionis, & sex sint eiusdem gradus, quinque priores quinque etiam caloris gradibus progressum habẽt. [redacted]

[redacted]

habent. Poſtremus eſt reiteratio horũ quinque graduum. Semen autem, dum perficitur, loco mouendum non eſt, nec quidquam diſtrahendum, vt in operibus ſophiſticis fieri ſolet, ſed ſolis quinque caloris gradibus committendum.

26 Diſſolutio igitur, primus perfectionis gradus, eſt calcis aureæ, quę eſt altera ſeminis pars, in argentũ viuũ reductio, quæ fit calore primi gradus, necnon ſpiritus & vaporis vi, qui argento viuo ineſt, ſicut in animalium ſeminibus, in ouis, & in granis frumenti ſatis fieri conſpicimus. Hoc enim caloris gradu, malagmatis globus, qui primũ duriuſculus erat, molleſcit, & ſoluitur: Et ſolutione peracta totum videtur in vitreo vaſculo argentum viuum craſſum, & velut putre. Signum diſſolutionis perfectæ eſt nigror, potiſsimũm in ſuperficie eminens. Calor enim agens in humidum nigrorem efficit. Diſſolutio hæc ferè quadraginta dierum ſpatio abſoluitur. Eſt autem eadem Diſſolutio quædam Epſeſis ſeu elixationis ſpecies. Vt enim carnes elixatione in ius ſoluuntur calore in humido aqueo *Diſſolutio.*

existente, sic aurum calore in humido scilicet argento viuo agente.

Coagulatio. 27. Succedit Coagulatio seu incrassatio, quæ est seminis in argentum viuũ fluidum soluti inspissatio, induratio, & exsiccatio, quę fit vi caloris secũdi gradus vt causæ efficiẽtis, & vi terrei, quod calci aureæ inest, cuius proprietas est desiccare & cogere. Primùm enim cũ argentum viuum quantitate superaret humidum eiusdem calcis aureæ, necesse fuit siccum euinci, & in crassiusculã & putrem argenti viui consistentiã solui. At calore aucto vapor ille tenuissimus argenti viui in auras per vacuas vasculi partes velut euanescit, & cogi & spissari humidum necesse est, nõ secus ac oleum diuturno calore incrassatur abeunte tenui spiritu. Siccum autẽ calcis aureæ combibens argenti viui humidum multùm adiuuat & cogit. Sic ex iisdem causis humore viscoso & humido primùm lapides in corporibus animalium perficiuntur, sicco terreo, qui humori inest, vt materia, calore verò externo vt causa efficiente. Sic etiam conspicies sensim semen solutum

inspissari & incrassari, & in lapidem solidum constringi & cogi. Quod ferè etiam quadraginta dierum spatio euenire solet. Interim semen colorem nigrum seruabit; sed & idem intendetur in nigriorem. Hæc concoctio est quædam optesis seu assationis species, sicut & reliquæ posteriores.

28. Humidum hoc seminis nostri cũ nondum sit definitum neque vnitum hac concoctione sed volatile, calore tertij gradus definiendum & figendum est. Idcirco succedit fixio. Est autem fixio authore Gebro rei ab igne fugiẽtis conueniens ad tolerantiam eiusdem adaptatio. Cuius inuentionis causa, inquit, est vt omnis alteratio omnisque tinctura perpetuetur in alterato & non mutetur. Quæ etiam definiri potest, vt sit indefiniti & interminati humidi in semine existentis definitio & euictio, vi caloris tertij gradus facta, siccitate etiam, quæ terreo seminis inest, agente. Fixio hęc ferè quadraginta etiam dierum spatio peragitur. Conspiciuntur in hac concoctione varij colores, qui tandem omnes in candidum & niueũ

Fixio seminis prior.

desinunt. Et albedo hæc verum est fixionis signum. In hoc colore aiũt corpus, spiritum,& animam verè vniri & figi,Quod nihil aliud est quàm æqualis elementorum omnium seminis proportio,vnio, & perfectio fixa. Hoc semen perfectum argentificum appellatur,quòd in argentum viuum proiectũ illud sistit,figit, & perficit in argentum verissimum.Verùm hæc fixio prior appellatur, quæ licet simpliciter & absolutè accepta perfecta sit, tamen fixioni salis nostri aurifici comparata indefinita atque imperfecta est,nec salis seu lapidis nomen meretur.

Fixio posterior.

29. Itaque fixione priori absoluta succedit ex ordine fixio posterior. Quæ est humoris insiti & indefiniti in humido seminis perfecta & absoluta concoctio & euictio, vi caloris quarti gradus facta. Hoc caloris gradu semẽ varios colores non cõtrahit, sed albedo in citrinum & luteum primùm mutatur, hinc sensim in rubrum. Ex varia enim humoris concoctione varij colores emergunt, Sed vbi primùm concoctus fuerit, albedo apparet, quæ vi ignis in

flauum, & ex flauo in rubrum tandem mutatur, Quod in sandaracha & ochra, cum concoquuntur, perspicuũ est. Terreum enim subtile purissimum, quod est in semine concoctum & non exustum, est actu candidum, sed potestate rubrum, & tale vehementiori concoctione continuata euadit, & totum suũ proprium humidum colore rubeo inficit & tingit. Semen hoc candidum longissimo temporis spatio in solidam massam persistit, & tandem continua concoctione sensim diruitur, & in puluerem rubrum mutatur. Hic autem quartus concoctionis gradus ducentis quadraginta diebus absoluitur. Nec de gradu caloris pertimescendum est, cum iam fixum sit semen post albedinem, sicut ante eandem perfectam periculum erat in caloris gradibus obseruandis, cũ nondum fixum & vnitum esset vtrumque semen.

30. Et si autem humor huiusce seminis quatuor his gradibus caloris euictus sit, non tamen omnino, nec ita vt salis naturam etiam omnino obtineat. Est enim salis natura siccissima & omnis *Calcinatio seminis.*

humoris expers, Sal enim pura est terra. Est etiam natura salis vt humido frigido soluatur, quòd calido sicco concreuerit. Nisi igitur omnino sit euictus humor, verè salis naturam non obtinebit, nec in humido aqueo soluetur: Quod tamen necessarium est. Sal enim noster aurificus, cum summum sit medicamentum corporibus humanis, in omni liquore solutilis est, cum ægro degglutiẽdum exhibetur. Præterea puluis ille quarti gradus concoctus habet nescio quid impuri & terrei commistũ, quod non est ex natura & proportione salis, Et ex puluere rubro educendum & excernendum est. Hęc pulueris rubri perfectissima & absoluta concoctio & ab impuro terreo vindicatio fit calcinatione, & quinti & postremi gradus calore. Est enim Calcinatio, ex definitione Gebri, rei siccæ per ignem puluerisatio per priuationem humiditatis partes consolidantis. Rectiùs dicẽdum videbatur per concoctionem absolutã humoris indefiniti. Causam autem calcinationis subijcit esse, vt puluis meliùs & perfectiùs figatur, & faciliùs soluatur;

in aquam. Omne enim calcinati genus fixius esse & facilioris solutionis quàm non calcinati experientia docet, Quoniã corpus in exiles & in minimas partes attenuatum faciliùs miscetur cum aqua, Itaque cum calore externo hoc effectum sit, faciliùs in aquam soluetur. Hac autem calcinatione puluis noster intumescit in modum fermenti ob calorem igneum diuturnum, cuius vi in perexiles partes diductum est, Et terra quædam impura in imo vasis subsidet, & re ipsa à rubro puluere secernitur, Quæ abijcienda est, non enim est ex natura salis. Eandem vilem, damnatã, & vituperatam appellant, Estque reliquarum substantia rum efficacium veluti fex inutilis,& ex genere terræ quæ calore excellenti in vitrum liquatur. Terreo autem vase perficienda est hæc calcinatio octo dierum spatio. Sic verissimum salem aurificum rubrum habebis, cuius color erit vt sanguinis adusti. Et in omni liquore soluetur. Omnia enim verè calcinata, vt diximus, ad naturam salis approximant, Ideoque in proprietatibus sese concomitari necesse

est, Est autem saliũ natura, quòd aqueo liquore soluuntur.

Ceratio & solutio. 31. Hæc quamuis ita se habeant, non tamen sal noster absolutam & cõsummatam omnino perfectionem consecutus est. Nam inter cæteras proprietates quibus præditũ eum esse necesse est, ea est, vt facilimè & celeriter igne liquetur tanquam cera, sitque tenuissimæ cõsistentiæ in fusione veluti aqua. Alioqui enim penetrandi & subeundi densissimas argenti viui partes aut metallorũ non obtinebit, Ergo in ea proiectus nõ perficiet. Atqui tam diuturna coctione concretus, & alteratus sal noster aurificus, hac fusili & subita proprietate caret, Ergo ei restituenda est. Mirum autem videri non debet; si priùs dixerim salem nostrum aurificum in quouis liquere solui, hîc quoque calore liquari, Quod contra Aristotelis regulas dictũ videtur. Quæ enim, inquit, calido sicco concrescunt, eadem frigido humido soluuntur, vt sales. Quæ verò frigido coquuntur, eadem calido soluuntur vt metalla. Sed experientia docet salem communem non solùm in aqueo liquore

quore solui, verùmetiam igne. Si enim sal vt argentum testaceo in vase liquatus fuerit, conspicies eum solutum, vt aquam puram, Et in canaliculam proiectus frigore concrescet, vt metallū. Sic & in cæteris salibus accidit. Quod si sæpius solutione ab aqua, filtratione & coagulatione purgentur, tandem calore leui vt cera fundentur. Eadem ratione pulueri nostro aurifico fusionem celerrimam comparandam esse quidā existimarunt. Sanè humido salem nostrum fusione carentem solui necesse est, at non in aquæ liquore. Non enim sal noster sola facilique fusione indiget, vt omnino perficiatur, sed humido quod illi in centro vniatur, & cum eo figatur, vt ipsum à vitrificatione tueatur. Aqueus autem liquor hoc præstare non potest, Nulla enim arte figeretur cum sale nostro. Idcirco & soluendus simul & incerandus. Est enim Ceratio postremus perfectionis gradus: Quam Geber definit esse rei duræ non fusilis mollificatio ad liquefactionem, + nem Cuius inuentionis causam esse ait, vt quod ingressum, ex priuatione suæ li-

quefactionis non habebat in corpus ad alterationem mollificaretur vt flueret, Et vehementer errare & hallucinari eos, qui cerationem ex oleis & aquis liquidis fieri existimant, sed eam ex spiritibus fieri oportere. Appellat autem spiritus argentum viuum. Et sanè hanc solutionem & cerationem pulueri & sali nostro præstat argenti viui animati mistio, Cuius hæc est methodus. Denarium seu vigintiquatuor grana pulueris misce cum quatuor denarijs argenti viui animati, vt fiat malagma: Quod vitreo vase ad figuram oui cōflato includito, & vitro obsera: Et quatuor prioribus ignis gradibus concoque eo ordine, quo puluis elaboratus est. Et triginta dierum spatio omnes colores sese prodent, qui nouem mensium tempore antea conspicui facti sunt. Idem opus repete septies addendo pulueri quatuor partes argenti viui animati. Breuiori autem temporis spatio opus iteratum conficitur quàm vice prima. Quod enim iam sal est, celeriùs soluitur quàm quod sal nondum est, sed esse potest. Sic salem aurificum perfectissi-

mum seu lapidem philosophicum habebis,fixissimum,fusilem vt ceram,tenuissimum vt aquam,penetrãtem, tingentem,transmutantem,& perficiẽtem omne argentum viuum tam vulgare quàm quod corporibus metallicis inest in verissimum aurum. Signum perfectionis salis hoc erit, si illius granum in laminam argenti ignitam proiectũ statim liquabitur, & partes argenti interiores subierit, lateque sese quaquaversum diffuderit,vt oleum, & colore aureo intus & in superficie infecerit sine vlla expiratione in vaporem. Quod autem detractis viginti quatuor granis supererit, eadem ratione & methodo perficies. Primùm autem vigintiquatuor tantùm grana detrahuntur, quòd vna quaque reiteratione operis augetur quantitas additione & mistione noui argenti viui. Et si primùm plura ex massa quàm vigintiquatuor grana decerperentur, sub finem septimæ reiterationis maior esset moles,quàm vt cõcoctioni sese dederet.

32. Et si autem substantiæ neque intendantur, neque remittantur, tamen

Accretio salis aurifici tam in quantitate quàm facultate & viribus.

ipsæ per qualitates tanquam per instrumenta agunt. Et cum qualitates intendi & remitti possint, per has sal noster fusilis acutiùs aut hebetiùs agit. Idcirco antecessores admirabili arte inuestigarunt salem nostrum aurificum seu lapidem philosophicum fusilem & quantitate, & viribus seu facultate agendi augere. Huius incrementi duplex est ratio seu methodus. Altera est, vt eiusdē salis iam perfecti sumatur vncia, eique duodecim argenti viui animati vnciæ admisceantur, soluantur, & distillentur, hinc quatuor vnciæ huiusce argenti viui animati misceantur vnicæ vnciæ salis nostri perfecti, Et quatuor caloris gradibus concoquantur. Posterior verò methodus & magis compendiosa est, vt portiunculam salis nostri perfecti in argentum viuum vulgare proijcias. Ex hoc auro (quod philosophicum appellamus) summa arte argentum viuum prolicito, illiusque vnciam vnam vnciæ vnicæ salis nostri perfecti misce, Et quatuor caloris gradibus concoque. Et breuissimo temporis spatio omnes colores conspicies, quos conficiendo salē

nostrum aurificum primùm conspexisti. Intensio enim est gradus qualitatis radicitus magis infixæ in eadem parte subiecti, hac enim reiteratione sal totus redditur igneus, & tenuissimę & subtilissimę consistentiæ. Ignis autem & quæ ignea sunt, plus actionis obtinent: Et quo tenuiora, eò promptiùs & celeriùs penetrant & subeant partes interiores. Ergo quò sæpius iteraueris, eò plùs incrementi tam quantitatis quàm virium & facultatum posteriori pulueri accedet.

33. Hæc agendi methodus antiquis versibus his præscribitur. *Priscorũ sententiæ obscuræ de lapide philosophorũ.*

Si fixum soluas, faciasque volare solutum,
Et volucrem figas, faciam te viuere tutum.
Coniuncta disiunge, disiũcta reiunge.
Liqua duratum, dura liquatum, dicam te beatum.
Arsenicum fore dic animam, sed spiritus extat,

Argentnm viuum, Calx corpus dicitur eſſe.

Per fixum intelligitur aurum. Solutio illius eſt per argentum viuum vulgare aut aliud in argentum viuum reductio. Solutum autem euolat, cum vtrumque vi ignis diſtillatur in argentum viuũ, & in vas recipiens delabitur. Volatile autem figitur, cum quatuor eiuſdem partes parti calcis aureæ miſcentur, & concoctione figuntur. Coniuncta autem diſiunguntur, cum partes auri ſolidæ ſoluuntur. Iunguntur autẽ iterum, cum ſolutæ partes figuntur, Arſenicum eſt anima, id eſt aurum in argentum viuum ſolutum. Spiritus eſt argentum viuum, vel vulgare, vel ex cæteris metallis arte prolicitum. Calx eſt aurum in calcem reductum. Nec longè abeſt ab his quod dicunt, Azot & ignem huic operi ſufficere. Azot enim eſt aurum in argentum viuum craſsiuſculum ſolutum, quod concoctũ & fixum igneo calore temperato, eſt lapis noſter, ſeu potiùs ſal aurificus fuſilis & fixus. Quin & ex his quę dixi-

Azot f. 49.

mus,quæcunque à veteribus ænigmaticè scripta sunt, facilè quiuis intelligere poterit. Tandem verò superiorem methodum paucis verbis comprehendit Geber libro summæ perfectionis, cap. 30. & 43. Totius operis intentionis summa est,inquit, vt sumatur lapis in capitulis notus, & eius additamentum, id est aurum in oleum seu argentũ viuum conuersum, & subtilientur donec in vltimam subtilitatis puritatem deueniant,Et vltimo vtrumque fiat volatile fixum,Et fixum iteratò solutum,& solutum volatile,& volatile fixum: Et in hoc ordine compleri arcanum,quod est pretiosissimum, & quod est super omne huius mundi scientiarum arcanum,& thesaurus incomparabilis.

Proiectio salis nostri aurifici in argentum viuum.

34. Quantæ autem fuerint salis nostri aurifici vires & facultates, sola experientia demonstrari potest. Granum enim pulueris in emundatum & purgatum argentum viuũ proijcitur,quod non in metallum primò, sed in puluerem vertitur,cuius vis tamen immunitur: Et huius pulueris postremi pars in aliud argentum viuum proijcitur, to-

tiesque ex postremo puluere fit proiectio, dum non puluis sed metallum cõflectur. In mistione enim qualitates igneæ calidæ & siccæ pulueris nostri aurifici pugnant cum qualitatibus frigidis & humidis argenti viui, nec nisi certa proportione qualitatum agẽtium & patientium argentum viuum tam vulgare quàm metallorum temperatur & perficitur in aurum.

35. Forsitan dubitabunt plerique, qui audient profiteri nos argentum viuum vulgare quantumuis animatum esse alteram seminis partem, tum quòd ægerrimè aurũ vnà cum illo in sublime feratur, vniatur, & animetur, tum quòd humiditatem impensè indefinitam & interminatam habeat, Postremò etiam, si idem ipsum alteram seminis partem constituat, vtriusque seminis perfectio in longissimum tempus protrahetur. Itaque vel ex stanno, vel plumbo, vel stibij regulo (sic enim quod subsidet, dum purgatur, appellant) prolicitum argentum viuum præstantius & compendiosum magis iudicabunt. Quorũ opinioni parum aduersabor, imò facilè subscribam,

ſubſcribam, præſertim ſi ex ſtibij regulo diducatur argentum viuum, Maximam enim totius ſubſtantiæ ſimilitudinem habet cum auro. Sed hoc animaduertendum erit, ex vario argenti viui temperamẽto priores caloris gradus intendendos aut remittendos eſſe. Scopus enim eſt humidum ſicco vnire, & vtrumque figere fixione firma & ſolida. Hinc in obſeruatione vniuſcuiuſque gradus caloris externi hæc eſt lex, vt ſit æqualis calor, & temperatus, qui ſemen vtrumque miſtum alterare poſsit, at non in vaporem rarefacere. Si igitur argentum viuum vulgare animatum miſceatur auro, remittendus erit caloris gradus initio operis, eſt enim magis indefinitum & volatile: Sin ex cœteris argentum viuum arte prolicitum eidem auro miſceatur paulò intẽſior adhibẽdus erit caloris gradus. Huiuſcemodi enim argentum viuum cum ſit craſsius, magiſque à natura decoctũ, maiorem vim ignis tolerat, nec tam facilè à calore igneo euolat in fumum, vti vulgare. Hoc autem argẽtum viuũ ex plumbo, ſtanno, & regulo ſtibij e-

Argẽtum viuum ex plumbo ſtanno & ſtibio eductum eſt etiã altera pars ſeminis.

ducitur ea via ac methodo quam Geber in ſublimatione Marcaſitæ docet. Ignis enim excellentis vi fertur ſurſum vapor quidam ſiccus, qui lateribus vaſis frigido denſatur & cõcreſcit, hinc exemptus & oleo tartari maceratus, lotus, & tritus emergit argentum viuum fluidum veluti à terrena fece vindicatũ & purgatum. Hanc proliciendi argenti viui methodum priſci illi huiuſce artis profeſſores omnes ſilẽtio præterierunt, nec vſquam ſcriptis prodiderunt, Et conſultò quidem. Eſt enim totius operis arcanum, & aditus ad poſteriora. Sed quid iuuat poſteriora hæc apertiſſimè illos patefeciſſe, priora autem occuluiſſe?

36. Hæc eſt igitur dilucida, recta, vera, atque compendioſa conficiendi ſalis noſtri aurifici ſeu lapidis philoſophici ratio, cuius vis & facultas eſt argentum viuum necnon reliqua metalla in aurum veriſsimum perficere. Eſt etiam verum aurum potabile, quòd in omni liquore ſoluatur: Et, vt aiunt, præſtantiſsimum eſt & accommodatiſsimum profligandis morbis deſpera-

Aurum potabile

tis remedium. Huic ſoli ſali aurifico inſiſtendum eſſe potiſsimùm tutius eſſe ſemper exiſtimaui.

37. Verùm non pauci deerunt, qui aurum ſine argento viuo ſoluiſſe, & ſine hoc ſale aurifico ſeu lapide philoſophico etiam ſe aliquid præſtitiſſe, & experientia comprobaſſe affirmabunt, & breuiori quidem temporis ſpatio. Quibus vt reſpondeam, non inficiabor, ſales quoſdam arte in aquam & liquidã conſiſtentiam verti poſſe, idque expeditiùs quàm aurum ab argento viuo ſoluitur. Quarum aquarum vi & facultate accerrima aurum in liquorem quendam ſolutum apparet, ſed verè ſolutum non eſt, nec naturam exuit metallicam. Eouſque enim ſolutum conſpicitur, dum liquorem ſalſum retinet, qui verè auro miſtus non eſt, nec vnitus. Diſsimiles enim naturę nõ vere miſcentur. Itaque liquor ille ſalſuginoſus igne violento depulſus in vaporem rareſcit & effertur ſurſum, aurum autem imo vaſis vt puluis fuluus aut croceus fixus ſubſidet, qui chryſocolla addita liquatur, & rurſus ſine in-

Aurũ vi aquarũ acrium ſolui quidem poſſe ſed non verè.

tertrimento in aurum redit. At argentum viuum, quod alteram esse fœminis partem diximus, verè soluit aurum, eique vnitur, & cum eo figitur in perpetuum. Sunt enim eiusdem formæ, sed non eiusdem temperamenti, aut potiùs eiusdem perfectionis. Hac solutione & vtriusque fixione peracta, puluis aut sal noster aurificus deinceps in aurum redire non potest, nisi certa proportione in reliqua metalla aut argentum viuũ proijciatur. Sal enim hic est vera tinctura & oleum fixissimum & tenuissimæ essentiæ.

38. Neque etiam ierim inficias aurũ in liquorem hunc aqueum solutum vi aquarum acrium perficere posse argentum viuum & argentum in purissimũ aurum. Cuius effectus causam non tradiderunt, cuius ignoratione quod agũt, nesciunt, & errorem emendare nõ possunt. Quod nos præstare oportet, quãuis orationis nostræ institutum prætergredi videatur. Sed quemadmodũ pila vehementissimè commota reuocari non potest, sic calamus eò inclinatus est ~~quo~~ vnde auocari non potest, ~~dum~~ donec omnia

quæ huc pertinent attigerit. Forsitan qui hæc perlegent ante aut post obitū nostrum, nostri memores erunt. Causa hæc est. Argentum viuum vt perficiatur, sola concoctione eget, Est enim, vt diximus, aurum imperfectum & immaturum. Calor igneus externus solus concoctionem hanc efficere nō potest, Non enim argento viuo miscetur aut adhęret: Et necesse est aliquid eidem adhærere, quo retineatur, dum cōcoquitur, ne in fugam vi ignis abeat. Rursus aurum, & si eidem adhæreat, ipsum retinere non potest, tum quòd sit consistentię crassioris, quàm vt eiusdem interiores partes subire possit, tū quòd ante illius liquefactionem, cū tardior sit, ab ignis vi euanescat. Sed & si argentum viuum ab auro retineretur, non tamen ab eodem concoqueretur, Concoctionis enim causa est calor & qualitas ignea. Atqui auro qualitates igneæ insitæ non sunt, quibus indefinitū argenti viui humidum domare, definire & euincere possit. At cum ab his liquoribus salsuginosis solutum in liquorem existimatur (& si verè solutum nō

Causa qua aurum ab acribus solutū effectus producit.

ſit, nec miſtum) tamen hæc præſtare poteſt, Non eadem ratione qua ſal noſter aurificus aut lapis philoſophicus efficit, qui ſolus ex ſeſe nullius alterius ope indigus, niſi forte calore igneo adiutus perficit. Sed iuuatur aurum, & ſi naturam metallicam non exuerit, liquoribus illis acribus, Quibus ſolutum tenuiſsimæ efficitur cõſiſtẽtiæ, & liquefactionis facilimæ, vt cera, quandiu ei admiſti fuerint. Neque enim hi liquores ſtatim euolant, niſi vehementiori igneo calore, Tametſi quidam, vt Lullus, exiſtimauerint eos perpetuò figi vnà cum auro. Quòd in animum inducere nuſquam potui. Sed eorum fixio ſufficiens eſt, quæ argentum viuum in ignis pugna retinere poſsit, dum ad naturam corporis peruenerit. Præterea hi liquores, cum nihil aliud ſint quàm ſales, & naturam ſalis obtineant, qualitatibus proprijs igneis humidum argenti viui ſeorſim concoquunt, definiunt, & tandem omnino euincunt. Argentum quoque, vt perficiatur, ſola purgatione, & concoctione eget. Atqui hi liquores ſalſiginoſi vtrumque præſtant. Mira

ſanè eſt vis ſalium in toto hoc opere. At argentum cum ſit aridius, indiget argenti viui miſtione & vnione veluti glutino, cuius beneficio omnia auri examina ſubeat, & perpetiatur. Quòd enim humidum auri ſit purum, viſcoſum & impenſè à natura concoctum, nulla arte à ſuo ſicco diſtrahitur.

39. Methodus vertendi aurum in liquorem multiplex eſt, Et paſsim apud authores præſcriptam & euulgatam reperies. Sed hæc facilis eſt. Aurum in calcem redigatur ea via & ratione, quã in pręparatione eiuſdem diximus. Hinc ſoluatur aqua regia, id eſt aqua acri ex ſalepetræ & calchanto diſtillata, cui deinde ſal ammoniatus infundatur, & tepido loco in eadem ſoluatur. Ab hinc deſtilla aqueum liquorem tenuiorẽ diſtillatione per aquam, quam Balneum Mariæ appellãt. Diſtillationem ſepties repete, dum videris oleum rubrum in imo vaſis, quod calore leui ſoluitur, depoſitum verò ab igne concreſcit, veluti gummi. Huic gummi miſce quatuor partes ſalis ammoniaci puri, priuſque per ſublimationem purgati, & in aquã

Methodus auri liquandi

Vide supra pag. 49.

ſoluti: Et lãguido atque imbecillo igne concoque. Deinde humido loco ſolue. Hinc deſicca. Et identidem hæc opera repete, dum calore ſicco languido non concreſcat, ſed vt oleum craſſum in eodem perſiſtat. Huius olei vnciam miſce quatuor vncijs argenti viui purgati, Et concoque in vitreo vaſe apto octo dierum ſpatio, ſenſim caloris gradũ augendo, dum vehementiſsimum adhibueris, & puluerem rubrum aut ſubcroceum conſpexeris. Quem igne fuſorio chryſocolla addita colliquabis in aurũ. Verùm hoc expeditiùs fiet ſi globum ex auro & argento viuo confectum, vt ſupra docuimus, olei portiuncula delinitum contriueris & cõcoxeris. Poſtremò opus fœliciùs perages, ſi globum ex auro, argento, & argento viuo expreſſeris, eique olei eiuſdem portiunculam miſcueris, contriueris, & concoxeris. Verùm hæc auri olea ſali noſtro aurifico aut lapidi philoſophico comparata nihili æſtimanda ſunt.

FINIS.